

สิทธิใครจะดีกว่ากัน ในทรัพย์สินที่พิพาท

พรเทพ ทวีภักย์จน์

ผู้บริหารสำนักทรัพย์สินภาคบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

ตาม กฎหมายลักษณะทรัพย์สินเจ้าของกรรมสิทธิ์เป็นผู้มีสิทธิจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1336 กล่าวคือ ผู้รับโอนทรัพย์สินมาจากเจ้าของจะได้กรรมสิทธิ์ แต่ถ้ารับโอนทรัพย์สินจากบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของ ผู้รับโอนก็จะไม่ได้กรรมสิทธิ์ ซึ่งก็ตรงกับหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า **“ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”** โดยเคร่งครัดบางกรณีบุคคลภายนอกผู้ได้รับโอนทรัพย์สินมาโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทนจะไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องมีหลักกฎหมาย เพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกที่สุจริต และเสียค่าตอบแทน โดยกำหนดเงื่อนไขบางประการขึ้น กล่าวคือ แม้บุคคลภายนอกผู้ได้รับโอนทรัพย์สินมาจากบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของ แต่ถ้าบุคคลภายนอกสุจริต และเสียค่าตอบแทน กับเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดบุคคลภายนอกจะมีสิทธิในทรัพย์สินดีกว่าผู้โอนโดยไม่นำหลักกรรมสิทธิ์หรือหลัก **“ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”** มาใช้บังคับ

หลักกฎหมายคุ้มครองบุคคลภายนอกกรณีสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 1303 จะคุ้มครองบุคคลภายนอก ผู้ได้สิทธิมาโดยการส่งผ่านการครอบครองโดยถูกต้องที่สุจริต และเสียค่าตอบแทนตาม

มาตรา 1303 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า **“ถ้าบุคคลหลายคนเรียกเอาสังหาริมทรัพย์เดียวกัน โดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์ต่างกันไซ้ ท่านว่าทรัพย์สินตกอยู่ในครอบครองของบุคคลใด บุคคลนั้นไม่มีสิทธิยิ่งกว่าบุคคลอื่น ๆ แต่ต้องได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมีค่าตอบแทน และได้การครอบครองมาโดยสุจริต”** มาตรา 1303 วรรคสอง บัญญัติว่า **“ท่านมิให้ใช้มาตรานี้บังคับถึงสังหาริมทรัพย์ซึ่งระบุไว้ในมาตรา ก่อนในเรื่องทรัพย์สินหาย กับทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด”** เหตุที่กฎหมายให้ความคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยการส่งผ่านการครอบครองโดยถูกต้องที่สุจริต และเสียค่าตอบแทนก็เพราะการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของสังหาริมทรัพย์ที่น่าเชื่อถือที่สุดก็คือการครอบครอง ดังนั้น หากเจ้าของที่แท้จริงมอบการครอบครองให้แก่ผู้อื่น เป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินทำให้บุคคลภายนอกได้ทรัพย์สินไปโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน บุคคลภายนอกก็จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1303 หากเจ้าของทรัพย์สินได้รับความเสียหายก็ต้องไปเรียกร้องเอาจากบุคคลที่ตนมอบการครอบครองให้ ซึ่งตรงกับสภาวะตีความกฎหมายที่ว่า **“ระหว่างผู้สุจริตด้วยกันผู้ประมาทเลินเล่อย่อมเสียเปรียบ”** กล่าวคือ เจ้าของประมาทตรงที่ไว้ใจคนผิด

เมื่อไว้ใจบุคคลใดก็ต้องไปเรียกค่าเสียหายจากบุคคลนั้น ไม่ใช่ไปทำให้บุคคลภายนอกที่สุจริต และเสียค่าตอบแทนเสียหาย หากคิดตามหลักของระบบประมวลกฎหมาย มาตรา 1303 วรรคหนึ่ง จะคุ้มครองเฉพาะการส่งผ่านการครอบครองโดยถูกต้องก็คือ การโอน การครอบครองให้แก่กัน แต่ถ้าเป็นการแย่งการครอบครองไม่ถือว่าเป็นการส่งผ่านการครอบครองโดยถูกต้อง เช่น การขโมยหนังสือแล้วนำหนังสือไปขาย กรณีนี้ไม่ถือว่าการส่งผ่านการครอบครองโดยถูกต้อง ถือเป็นการแย่งการครอบครอง ผู้รับซื้อจึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1303 วรรคหนึ่ง เพราะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด

มีคำถามลองให้ท่านผู้อ่านคิดตามว่าใครมีสิทธิดีกว่าใคร คือมีนายเอกได้ลักไม้ราคา 500 บาท และลักนาฬิกาเรือนละ 5,000 บาทของนายโท แล้วนายเอกนำไม้ที่ลักมาแกะสลักเป็นเทวรูปไม้ที่สวยงามมาก นายตรีมาเห็นเทวรูปไม้ และนาฬิกาตั้งกล่าวแล้วอยากได้ จึงซื้อเทวรูปไม้ราคา 20,000 บาท นาฬิกา 5,000 บาท โดยนายตรีไม่ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนายเอกลักมา นายตรีชำระเงินแล้วนำเทวรูปไม้ และนาฬิกากลับบ้านไป ต่อมานายโททราบเรื่องนายโทต้องการเทวรูปไม้ และนาฬิกาคืนมาเป็นของตน ลองวินิจฉัยว่าระหว่างนายโท และนายตรีใครมีสิทธิในเทวรูปไม้ และนาฬิกาดีกว่ากัน

คำตอบมีว่า การที่นายเอกลักไม้ราคา 500 บาทของนายโท แล้วนายเอกนำไม้ที่ลักมาแกะสลักเป็นเทวรูปไม้ราคา 20,000 บาทนั้น แม้กฎหมายจะกำหนดให้บุคคลใดใช้สิทธิของบุคคลอื่นทำสิ่งใดขึ้นใหม่ เจ้าของสัมภาระเป็นเจ้าของสิ่งนั้นโดยมีต่อค่านึงว่าสัมภาระนั้นจะกลับคืนตามเดิมได้หรือไม่ โดยต้องใช้ค่าแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1317 วรรคหนึ่ง **แต่ใน**

กรณีที่ค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระที่ใช้นั้นมากผู้ทำเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่สร้างขึ้น แต่ต้องใช้ค่าสัมภาระ ตามมาตรา 1317 วรรคสอง กรณีนี้ค่าไม้ของนายโทราคา 500 บาท ส่วนค่าแรงงานของนายเอกราคา 19,500 บาท เป็นกรณีที่ค่าแรงงานเกินกว่าค่าสัมภาระที่ใช้นั้นมาก นายเอกผู้ทำเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่สร้างขึ้น แต่ต้องใช้ค่าสัมภาระให้แก่ นายโท เทวรูปไม้ดังกล่าวจึงเป็นของนายเอก **เมื่อนายเอกเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ นายเอื่อย่อมมีอำนาจจำหน่ายได้ การที่นายตรีรับโอนมาจากนายเอกซึ่งเป็นเจ้าของ นายตรีย่อมได้กรรมสิทธิในเทวรูปไม้ตามกฎหมาย** แม้นายโทจะมีสิทธิได้รับคดีใช้ค่าสัมภาระ แต่ก็เป็นเรื่องที่นายโทต้องไปเรียกร้องจากนายเอก ซึ่งเป็นบุคคลสิทธิระหว่างนายเอก และนายโทไม่ใช่มาใช้สิทธิต่อนายตรี **นายตรีจึงมีสิทธิในเทวรูปไม้ดีกว่านายโท**

ส่วนนาฬิกา นั้น แม้นบุคคลหลายคนเรียกเอาสังหาริมทรัพย์เดียวกันโดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์ต่างกัน **ทรัพย์สินตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด บุคคลนั้นมีสิทธิยิ่งกว่าบุคคลอื่น ๆ แต่ต้องได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมีค่าตอบแทน และได้ครอบครองโดยสุจริต** ตามมาตรา 1303 วรรคหนึ่ง แต่บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองดังกล่าวต้องได้รับมอบการครอบครองมาโดยถูกต้อง ไม่มีการแย่งการครอบครองกันมา เมื่อนาฬิกาตั้งกล่าวนายเอกลักมาจากนายโท ซึ่งถือเป็นการแย่งกรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครองของเจ้าของมา มาตรา 1303 วรรคสอง ห้ามมิให้ใช้มาตรา 1303 วรรคหนึ่ง บังคับถึงสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยการกระทำผิด นายตรีจึงไม่ได้รับความคุ้มครองจากมาตรา 1303 และนายตรีไม่ใช่บุคคลผู้ซื้อทรัพย์สินมาโดยสุจริตในการขายทอดตลาดหรือในท้องตลาด หรือจากพ่อค้าซึ่งขายของชนิดนั้น แม้นายตรีจะสุจริต และเสียค่าตอบแทน แต่นายโทซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ก็มีสิทธิในนาฬิกาดีกว่านายตรี (เทียบเคียงฎีกาที่ 264/2519)

บทสรุปสังท้าย หลักกฎหมายคุ้มครองบุคคลภายนอก กรณีสังหาริมทรัพย์ มุ่งจะคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยการครอบครองโดยถูกต้องที่สุจริต และเสียค่าตอบแทนตาม ดังที่กล่าวไว้ว่า ถ้าบุคคลหลายคนเรียกเอาสังหาริมทรัพย์เดียวกัน โดยอาศัยหลักกรรมสิทธิ์ต่างกัน ทรัพย์สินตกอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด บุคคลนั้นมีสิทธิยิ่งกว่าบุคคลอื่น ๆ แต่ต้องได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมีค่าตอบแทน และได้การครอบครองมาโดยสุจริต แต่กฎหมายดังกล่าวนี้ มิให้ใช้บังคับถึงสังหาริมทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินหาย กับทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำผิด เหตุที่ให้ความคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยการครอบครองโดยถูกต้องที่สุจริต และเสียค่าตอบแทน ก็เพราะการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของสังหาริมทรัพย์ที่นำเชื่อถือที่สุดก็คือการครอบครอง เมื่อเจ้าของที่แท้จริงมอบการครอบครองให้แก่ผู้อื่น เป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินทำให้บุคคลภายนอกได้ทรัพย์สินไปโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน บุคคลภายนอกก็จะได้รับความคุ้มครองหากเจ้าของทรัพย์สินได้รับความเสียหายก็ต้องไปเรียกร้องเอาจากบุคคลที่ตนมอบการครอบครองให้

